

**От проф. д-р Димитър Трифонов Симеонов
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“**

**относно: конкурс за получаване на академична длъжност „професор”
област на висше образование: 4. Природни науки, математика и
информатика;
професионално направление: 4.4 Науки за Земята (География на
населението и селищата), обявен в Държавен вестник,
бр.100/16.12.2022 г.**

Становището е разработено на основание чл. 4 и чл. 29а от Закона за развитие на академичния състав (ЗРАСРБ) и чл. 60 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в република България (ППЗРАСРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ. Участвам в състава на научното жури съгласно заповед №РД-38-35/24.1.2023 г. на ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

1. Информация за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 4.4. Науки за Земята (География на населението и селищата), област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика е обявен в ДВ бр.100/16.12.2022 г. за нуждите на катедра „Регионално развитие“ в Геолого-географския факултет на Софийски университет и е утвърден с решение на Факултетния съвет на ГГФ, протокол №1, 17.01.2023 г.

Единствен кандидат в обявения конкурс е доц. д-р Тони Трайков, щатен преподавател в катедра „Регионално развитие“ в Геолого-географския факултет на Софийски университет. При направената проверка на предоставените материали за конкурса не са констатирани нарушения в процедурата. Спазени са изискванията на чл. 2б, ал. 2 и 3, на чл. 2б, ал. 5, на чл. 29 (1), точки от 1 до 6, чл. 29б (1), (2) и (3) от ЗРАСРБ, както и чл. 60 (1) и (3) и Приложението към чл. 1а (1) от ППЗРАСРБ.

2. Данни за кандидата

Единственият кандидат в конкурса – доц. д-р Тони Драганов Трайков, е редовен доцент към катедра „Регионално развитие“ на Геолого-географския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, а понастоящем е и ръководител на катедрата. През 1983 г. завършва висшето си образование в ОКС „магистър“ с квалификация „Географ-икономгеограф по население и селища, учител по география с втора специалност история“, а през 1988 г. придобива и ОНС „доктор“. В периода 1983-1984 г. е учител в 88 ОУ, гр. София. Академичното му развитие минава поетапно през всички степени на университетската йерархия и придобиване на научните звания и длъжности: научен сътрудник в БАН (1984-1994 г.), старши асистент от (1995-1996 г.), главен асистент (1996-2001 г.) и доцент (от 2001 г.) в СУ „Св. Климент Охридски“. Кандидатът е член на Съюза на икономистите в България и Българското географско дружество.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Кандидатът в конкурса отговаря на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и допълнителните университетски изисквания по чл. 115, ал 1 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ. В подкрепа на казаното е направеното проучване и оценка на публикациите, документите и материалите и тяхното съответствие с наукометричните показатели, като кандидатът е приложил справка с изпълнението на минималните изисквания според ЗРАСРБ по групи от показатели.

В конкурса за „професор“ авторът участва с монографията „География на религиите и религиозните общности в света. Част първа. Европа, Азия и Африка“, издадена през 2023 г., което отговаря на изискванията за група В показатели (100 т.), както и с 19 публикации, 2 от които в издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (80 точки), и 17 в нереперирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове (290 точки), които отговарят на група от показатели Г. В група от показатели Д авторът е предложил 5 цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове (25 точки), 26 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране (75 точки), 6 цитирания или рецензии в

нереферирани списания с научно рецензиране (12 точки). Група от показатели Е, която носи на кандидата 285 точки, изискванията са покрити с трима успешно защитили докторанти (120 точки) и с представените 15 публикувани учебника в съавторство, използващи се в училищната мрежа (165 точки).

4. Оценка на научно-изследователската и научно-приложната дейност

Цялостната творческа активност на доц. Тони Драганов Трайков включва две монографии – „География на религиите и религиозните общности в света. Част първа. Европа, Азия и Африка“, с която кандидатът участва в настоящия конкурс, и „Общи и регионални тенденции на изменение в режима на възпроизводство на населението в България (XX-XXI в.)“ с ISBN:978-954-07-5194-8. Авторът е част и от пет колективни монографични труда, написани в периода от 1997 г. до 2009 г. Публикационната активност на доц. Трайков включва също и 36 статии в научни списания, 32 статии в научни сборници, както и 33 участия в учебници и учебни помагала, предимно насочени към училищното образование по география и икономика.

Централно място в представените за разглеждане публикации на доц. Тони Трайков заема неговата монография „География на религиите и религиозните общности в света. Част първа. Европа, Азия и Африка“, състояща се от предговор, седем глави и библиография, с общ обем от 457 стр.

Една от основните и доста амбициозни задачи, които поставя авторът на преден план, е цялостният анализ на възникването и развитието на религиите, пречупено през географската призма. Авторът обаче далеч не се ограничава само с териториалното разпространение на религиите, но прави дълбок, систематичен и методичен анализ за възникването им по хронологичната и пространствената ос, причините, поради които те се утвърждават, в това число и в социално и етнокултурно отношение, както и влиянието, което те оказват на общностите. Не е пресилено да се каже, че в българската (географска) литература такъв научен труд, цялостно разгръщащ тематиката, няма. Тук абсолютно личи приносът на автора за утвърждаването на едно от най-новите направления в географската наука – географията на религиите и религиозните общности, което и по негова

инициатива става част от избираемите дисциплини на студентите в специалност „География“ на ГГФ.

Правят впечатление подходите, чрез които авторът на достъпен за широката аудитория език представя тази все пак доста комплицирана тематика, като не оставя съмнение в изведените тези и най-вече в аргументационната част на проучването си.

Доц. Трайков не се ограничава само с географския анализ, който сам по себе си също е много сложен, но и го надхвърля, доказвайки, че религията се явява духовен измерител на ценностите на едно общество. Разглеждайки основните доктрини на религиите последователно от вярванията в Древна Гърция и християнството в Европа, през индуизма, конфуцианството и шинтуизма в Азия, през йоруба и зулу в Африка, авторът достига до същността на религията отвъд географското и я извежда като „усещане за добро и зло, като нагласа и чувство за правда и неправда, или за съществуването на моралните категории истина, доброта, достойнство, святост и др.“, което в съвременното общество, време на глобализация и малко или много загуба на идентичност, показва, че религията като цяло е по-скоро обединяваща около общочовешките нравствени потребности, отколкото разделителна линия.

Все пак отвъд философската страна в прегледа на религиите трябва да се отчете и географският принос, който с монографията си оставя авторът. Детайлността и задълбочеността на изследването се виждат и с „просто око“. Не се оставя съмнение, че този монографичен труд е плод на дългогодишна и много отдадена работа, тъй като в пълнота и детайлност е направена подялба на религиите в зависимост от преобладаващото им разпространение в определени географски региони (религии на Южна Азия, религии на Югоизточна Азия, религии на Източна Азия и т.н.), както и според преобладаващата етническа принадлежност на техните вярващи (индийски религии, китайски религии и др.).

Абсолютно без съмнение може да се каже, че в монографията са изпълнени собствено поставените от автора задачи, имащи отношение с обекта и предмета на изследване на географията на религиите и религиозните общности: разкриване влиянието на географските фактори при възникването и разпространението на отделните религии и религиозни общности, както и промените в техните демогеографски и етногеографски характеристики; установяване степента на влияние на религиозните вярвания върху насоките на социално-икономическото развитие на

отделните страни и региони; прилагане на географски подход при класификацията на отделните религии.

За целите на конкурса са посочени общо 19 статии, от които 16 самостоятелни, 8 на английски език и 4 отпечатани в чуждестранни издания, които авторът диференцира в три научни направления:

1. Етноконфесионални особености на населението в България и в други страни и континенти – 3 бр.;
2. Демографска ситуация в България (демографски структури, възпроизводство, миграции), нейните регионални особености и факторите и условията, които ги определят – 10 бр.;
3. Тенденции и особености в демографското развитие на други европейски страни, включително и територии, намиращи се в непосредствена близост до съвременните граници на Република България – 6 бр.

Прави впечатление, че по-голямата част от статиите са насочени към демографското развитие на България и най-вече към анализа на проблеми, предизвикани от съществуващата в България демографска криза и формите на нейното проявление. В представените статии е направен широк и многоаспектен демографски анализ посредством авторово определен набор от показатели, характеризиращи негативните изменения в динамиката на населението, неговото териториално разпределение, промените в структурните характеристики, възпроизводството и миграционната активност. Еманация на тези авторови търсения е монографията „Общи и регионални тенденции на изменение в режима на възпроизводство на населението в България (XX-XXI в.)“. Макар и да не е поместена сред предложените за конкурса за „професор“ материали, тя се явява задължително четиво за всеки географ и демограф, представяйки в пълнота населението на България, но най-вече динамиката на неговите промени.

В статиите, които са предложени, са застъпени някои важни теми като: застаряването на населението и намаляването броя на работната сила, както и отрицателните последици от този процес върху социалния и икономическия живот; брачността в България в миналото и понастоящем; формирането на съвременната конфесионална структура на населението; изследване на пограничните територии и общини и др.

Макар и количествено по-малка част статиите, разглеждащи демографските процеси в страните от Европа, са важен качествен момент от работата на доц. Трайков, тъй като чрез тях се илюстрира и прилага собствен

авторски модел за комплексното изучаване на демографските особености на страните от ЕС, като на базата на установените различия е предложена оригинална типология на страните, в която те са групирани в зависимост от характера на съществуващата в тях демографска ситуация.

5. Учебно-преподавателската, административна и проектна дейност

Доц. Тони Трайков е уважаван преподавател в Геолого-географския факултет на Софийския университет. Подобно на многоаспектното му творчество прави впечатление, че той води разностранни дисциплини на бакалаври и магистри от няколко специалности:

- ✓ „Геодемографски и миграционни процеси“ – ОКС „бакалавър“
- ✓ „Селища и миграционни процеси“ – ОКС „бакалавър“
- ✓ „Етногеография“ – ОКС „бакалавър“
- ✓ „География на населението и селищата“ – ОКС „бакалавър“
- ✓ „География на религиозните общности“ – ОКС „бакалавър“
- ✓ „География на населението и селищата“ – ОКС „бакалавър“
- ✓ „Регионален анализ на човешките ресурси“ – ОКС „магистър“

Особено важна част в академично отношение е и проектната дейност на доц. Тони Трайков. Тя подкрепя неговото кариерно развитие, като се явява отличен атестат за професионализма и експертното му мнение. Отличават се три проекта, в които той взема участие като научен сътрудник в Географския институт на БАН – „Демографски и поселищни проблеми на крайграничните територии по южната граница на Република България“, „Икономгеографски проблеми на развитието на Придунавските територии при новите икономически условия“, „Проблеми на развитието на Причерноморската контактна зона“; четири проекта като преподавател от Софийски университет – „Регионална концепция за планиране на дейностите по отпадъците на гр. София“ – I и II етап, „Нелинейна динамика и регионалното развитие на Република България – методически подходи“, „Очаквано въздействие на Националната здравна карта върху развитието на общините в България“, както и още девет проекта, свързани със селищата и общините, градското възстановяване и регионалното развитие в България.

Наред с творческия и преподавателския опит личи и административен. Доц. д-р Тони Трайков е последователно заместник-декан по стопанската дейност на ГГФ, временно изпълняващ длъжността през 2013 г., а

впоследствие и ръководител на катедра „Регионално развитие“ към ГГФ. Отново атестат за висок професионализъм и поливалентна експертност.

6. Заключение

Въз основа на предоставените за рецензиране публикации и монография, както и представената документация, която отговаря на всички изисквания, разписани в ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ, а така също и вземайки под внимание богатия преподавателски, академичен и управленски опит на кандидата, неговата отдаденост и последователност в географската наука, с абсолютна убеденост предлагам на научното жури да гласува положително със „ЗА“ получаването на академичната длъжност „професор“, област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика; професионално направление: 4.4 Науки за Земята (География на населението и селищата) от доц. Тони Драганов Трайков.

08.04.2023 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Димитър Симеонов)